

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

КРАСІЛЬНИК ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 336.13:378.4(477)

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ФІНАНСУВАННЯ
ДЕРЖАВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ**

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі фінансів економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
Варналій Захарій Степанович,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
професор кафедри фінансів

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Каленюк Ірина Сергіївна,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
директор Науково-дослідного інституту
економічного розвитку

кандидат економічних наук, доцент
Савчук Вадим Анатолійович,
Кам'янець-Подільська міська рада,
заступник міського голови

Захист відбудеться 12 січня 2017 р. о 14.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.12 Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 03022, м. Київ, вул. Васильківська, 90-А, ауд. 203.

З дисертацією можна ознайомитися у Науковій бібліотеці ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01033, м. Київ, вул. Володимирська, 58, к. 12.

Автореферат розіслано 10 грудня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.Л. Каніщенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Якісна вища освіта є основою інтелектуального та інноваційного потенціалу суспільства, сприяє соціально-економічному розвитку держави. Значення і роль вищої освіти посилюється глобалізацією, трансформаціями суспільних процесів, розвитком науково-інформаційних технологій, зростанням конкуренції держав, навчальних установ, громадян. Удосконалення рівня та якості вищої освіти потребує і належного фінансування вищих навчальних закладів (ВНЗ). Можливості державної підтримки ВНЗ України не є сталими, особливо в умовах зменшення обсягів та обмеження напрямів використання бюджетних коштів.

Модернізація фінансування державних вищих навчальних закладів України передбачає оновлення методів і принципів управління фінансовими ресурсами, а також дає змогу оптимізувати напрями використання коштів, забезпечити більшу фінансову автономію ВНЗ, виявити нові й акумулювати власні додаткові джерела надходжень, встановити належний зв'язок між реальними потребами ринку праці та системою вищої освіти.

Складнощі й особливості, притаманні фінансуванню державних вищих навчальних закладів України на сучасному етапі, вимагають подальших наукових розробок та впровадження нових підходів, способів та методів фінансування державних вищих навчальних закладів України.

Значний внесок у дослідження теорії та практики соціо-гуманітарної сфери, людського розвитку, фінансування освіти і науки внесли іноземні вчені: Н. Барр, Г. Беккер, М. Блауг, Д.Б. Джонстоун, П. Самуельсон, Т. Шульц, С. Струмилін та інші.

Проблеми соціальної інфраструктури, суспільного капіталу, функціонування систем та механізмів фінансування вищої освіти і науки, розглядаються у працях вітчизняних науковців, таких як: В. Базилевич, Т. Боголіб, О. Василик, З. Варналій, В. Геець, О. Грішнова, Т. Єфименко, І. Каленюк, О. Канищенко, М. Крупка, Г. Купалова, Е. Лібанова, І. Лютий, В. Міщенко, В. Новіков, Т. Оболенська, В. Опарін, В. Осецький, К. Павлюк, В. Савчук, А. Старостіна, В. Федосов, І. Чугунов, А. Чухно, С. Юрій та інших.

Проте, віддаючи належне науковим дослідженням та практичній цінності значного доробку вчених, необхідно детальніше розглянути особливості та проблеми фінансування державних вищих навчальних закладів, форми фінансування з урахуванням різних джерел формування їхніх фінансових ресурсів, орієнтації ВНЗ на зміни в сучасних світових процесах та українському суспільстві.

Необхідність дослідження цих проблем зумовила вибір теми дисертації, її актуальність, мету, завдання та цільову спрямованість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі фінансів економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка в рамках комплексної науково-дослідної держбюджетної теми «Модернізація економіки України на засадах сталого

соціально-економічного розвитку: закономірності, протиріччя, ризику» (номер державної реєстрації 0111U006456, шифр №11БФ040-01), в межах якої автором досліджено основні положення фінансування державних ВНЗ в Україні, проаналізовано його особливості та виділено проблеми і напрями їх вирішення та підвищення ефективності фінансування державних вищих навчальних закладів України.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є удосконалення теоретичних підходів та розробка практичних рекомендацій щодо розвитку фінансування державних вищих навчальних закладів в Україні для підвищення якості вищої освіти.

Реалізація зазначеної мети обумовила необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити теоретичні основи процесів фінансування вищої освіти та державних вищих навчальних закладів;
- визначити сутність поняття «фінансування ВНЗ»;
- систематизувати світовий досвід фінансування вищих навчальних закладів у розвинених країнах з метою імплементації у вітчизняну систему;
- виявити тенденції змін обсягів, структури використання фінансових ресурсів державних вищих навчальних закладів в Україні;
- з'ясувати практику фінансування державних ВНЗ в Україні;
- встановити перспективи інституціонального забезпечення системи фінансування державних вищих навчальних закладів;
- висвітлити особливості та вектори розширення фінансової автономії державних вищих навчальних закладів;
- розробити напрями вдосконалення фінансування державних ВНЗ України.

Об'єктом дослідження є процес фінансування державних вищих навчальних закладів.

Предметом дослідження є теоретичні засади та практичні рекомендації щодо модернізації фінансування державних вищих навчальних закладів в Україні.

Методи дослідження. Теоретичним і методичним підґрунтям роботи є наукові розробки вітчизняних та іноземних вчених з теорії фінансування ВНЗ, державних фінансів, освітнього кредитування.

В основу теоретичної частини дослідження покладено загальнонаукові методи пізнання – діалектика, аналіз, зіставлення, системність. При узагальненні теоретичних положень (п. 1.1, 1.2) та формулюванні висновків використано абстрактно-логічні методи; при розгляді особливостей фінансування в Україні та інших країнах (п. 1.3, 3.3) – методи економічного і статистичного аналізу. Методи синтезу, групувань, порівняльного аналізу, спеціальні методи і прийоми фінансового аналізу використані в процесі опрацювання фактологічного матеріалу по фінансуванню державних ВНЗ (п. 2.1, 2.2); методи аналізу інформації – при розробці напрямів удосконалення фінансування державних ВНЗ

(п. 3.2, 3.3); графічний метод – для наочного і схематичного представлення теоретичних і практичних результатів дисертаційного дослідження.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти України та інших країн, статистична інформація Світового банку, Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Світового економічного форуму, матеріали Асоціації європейських університетів (АСУ), офіційна інформація Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Міністерства освіти і науки України, Державної служби статистики України, Рахункової палати України, фінансова звітність провідних ВНЗ держави тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні наукового завдання щодо поглиблення теоретичних положень та обґрунтуванні практичних рекомендацій з модернізації фінансування державних ВНЗ в Україні.

Найбільш вагомими результатами, що визначають наукову новизну дослідження, є такі:

удосконалено:

- теоретичні підходи щодо обґрунтування сутності бюджетування як процесу, котрий визначає послідовність складання, затвердження, виконання та контролю за цільовим використанням бюджетних коштів ВНЗ. Таке визначення доводить, що бюджетування є одним із найбільш ефективних інструментів управління фінансами ВНЗ і розглядається як ключовий елемент стратегічного управління діяльністю державного вищого навчального закладу;

- методичні засади формування проекту кошторису ВНЗ, що на відміну від існуючої практики має здійснюватися не тільки на підставі статуту, типу, статусу, наявності ліцензій та акредитацій, структури ВНЗ, а й передбачати розрахунки потреби бюджетних коштів на основі прогнозованої кількості студентів, які навчатимуться за рахунок бюджетних коштів і прогнозованих витрат на навчання одного студента; обґрунтовано, що впровадження запропонованої практики сприятиме оптимізації процесу фінансування державних вищих навчальних закладів;

- модель розрахунків обсягу бюджетних коштів державних ВНЗ України на проведення освітньої та наукової діяльності як системи фінансування за результатами діяльності, що може набувати різних форм, але передбачає концептуальний принцип фінансування навчальних закладів за рахунок бюджетних коштів з досягненням певних показників діяльності ВНЗ. Доведено, що реалізація принципу фінансування за результатами діяльності дасть змогу визначити обсяги фінансування за конкретними індикаторами та стимулювати діяльність ВНЗ на досягнення важливих освітніх і наукових цілей;

дістали подальшого розвитку:

- розкриття змісту поняття «модернізація фінансування державних вищих навчальних закладів» як якісної зміни підходів щодо організації пошуку, залучення й ефективного використання різноманітних фінансових ресурсів. Це дасть можливість здійснювати фінансово-господарську діяльність державних вищих навчальних закладів на засадах і принципах підприємництва,

цілеспрямованості, орієнтації на конкретні результати й потреби економіки;

– практичні підходи щодо запровадження та розширення фінансової автономії ВНЗ з метою більших можливостей для залучення та використання додаткових фінансових ресурсів, що дозволить: 1) збільшити обсяги фінансування за рахунок залучення додаткових джерел надходжень; 2) розширити перспективи диверсифікації надходжень із додаткових джерел; 3) забезпечити ефективне функціонування ВНЗ і поліпшення його матеріально-технічної бази; 4) створити умови для підвищення якості та стимулювання праці висококваліфікованого персоналу вищих навчальних закладів;

– теоретичні положення щодо визначення напрямів оптимізації фінансування державних ВНЗ в Україні у контексті побудови багатовекторної системи фінансування, а саме: використання крім державних коштів банківських кредитів, грантів з приватних фондів, надходжень від фізичних та юридичних осіб, коштів, отриманих від науково-дослідної та виробничої діяльності закладів освіти та ін.;

– методичні засади розрахунку середньої вартості підготовки одного фахівця, що дозволить державним вищим навчальним закладам визначати вартість навчання за державним замовленням та здійснювати економічно-обґрунтовані видатки на освітні послуги. Це дасть змогу кожній установі вищої освіти збалансовувати свої видатки із надходженнями, а економія та скорочення видатків сприятимуть збільшенню доходів і розвитку матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні висновки та рекомендації дисертаційної роботи можуть бути використані при розробці фінансово-економічних розрахунків фінансування державних ВНЗ та вирішення інших завдань державних закладів освіти.

Основні результати дослідження, висновки і рекомендації автора були використані:

Міністерством фінансів України – у процесі розроблення положень про реформування системи фінансування вищої освіти України (Довідка про впровадження № 31-07010-08/23-2596/2176 від 14.07.2016 р.).

Українським центром економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова – при виконанні дослідницького проекту «Інституційні засади забезпечення конкурентоспроможності економіки України на ринку ЄС» України (Довідка про впровадження № 105/6 від 05.09.2016 р.).

Департаментом фінансів Вінницької облдержадміністрації – у процесі роботи, пов'язаної з оцінкою фінансування державних ВНЗ регіону (Довідка про впровадження № 01-2-40/160 від 15.02.2016 р.).

Київським національним університетом імені Тараса Шевченка – у навчальному процесі при викладанні лекцій та проведенні семінарських занять (Довідка про впровадження № 013/570 від 27.09.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом самостійно виконаного наукового дослідження. Теоретичні узагальнення, практичні розробки, висновки та рекомендації, що містяться в ній, одержані

автором самостійно на підставі аналізу й узагальнення теоретичного та практичного матеріалу. У працях, опублікованих у співавторстві, внесок автора конкретизовано у списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення та практичні результати дослідження обговорювалися на 13 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях і круглих столах, зокрема: Науково-практична конференція «Фінанси інституційних секторів економіки України: стан, тенденції розвитку, практика реформування» (м. Київ, 2013 р.); X Міжнародна науково-практична конференція «Стратегічні питання світової науки – 2014» (м. Пшемисль, Польща, 2014 р.); XII Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів, та молодих вчених «Шевченківська весна 2014: Економіка» (м. Київ, 2014 р.); Международная научно-практическая конференция «Инновационная экономика в условиях глобализации: современные тенденции и перспективы» Международный университет «МИТСО» (г. Минск, Беларусь, 2014 г.); XI Міжнародна науково-практична конференція «Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України» (м. Київ, 2014 р.); Науково-практичний круглий стіл «Фінансово-економічні детермінанти розвитку конкуренції та підприємництва в Україні» (м. Київ, 2015 р.); III Міжнародна науково-практична конференція «Фінансова безпека в системі забезпечення національних економічних інтересів: проблеми і перспективи» (м. Полтава, 2015 р.); Науково-практичний круглий стіл «Економічна безпека України в умовах фінансової глобалізації» (м. Полтава, 2015р.); XII Міжнародна науково-практична конференція «Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України» (м. Київ, 2015 р.); II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Економічна безпека: держава, регіон, підприємство» (м. Полтава, 2016 р.); Міжнародна конференція «Розвиток соціально-економічних систем в глобальному конкурентному середовищі» (м. Кишинів, Молдова, 2016 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Наукові економічні дослідження: теорії та пропозиції» (м. Запоріжжя, 2016 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Глобалізаційні процеси в розвитку національних економік» (м. Львів, 2016 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи викладено у 20 наукових працях (загальний обсяг 5,6 д.а., з яких авторові належать 5,4 д.а.), у тому числі: 9 наукових статей, із них, 7 статей у наукових фахових виданнях (3,8 д.а.), 2 статті в іноземних виданнях, 4 статті у виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз (2,6 д.а.), 11 публікацій за матеріалами міжнародних та вітчизняних науково-практичних конференцій і круглих столів (1,8 д.а.).

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (із 208 найменувань на 20 сторінках) і 3 додатків (на 20 сторінках). Основний текст викладено на 187 сторінках, які включають 26 таблиць, 19 рисунків і 4 формули.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт і предмет, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі «**Теоретичні засади фінансування державних вищих навчальних закладів**» досліджено економічну суть фінансування вищої освіти в державі, розглянуто форми фінансування державних вищих навчальних закладів, узагальнено особливості фінансування державних вищих навчальних закладів України.

Висвітлено теоретичні підходи до фінансування вищої освіти в Україні з метою визначення загальної концепції вищої освіти як суспільного блага, що дасть змогу в подальшому використати приватні та суспільні вигоди для економічного зростання країни, її соціальної стабільності та підвищення добробуту громадян. Теоретично обґрунтовано та розглянуто низку підходів до фінансування вищої освіти з урахуванням інтересів і благ, які отримують фахівці системи вищої освіти.

Уточнення економічного змісту фінансового забезпечення та фінансування дали можливість здійснити класифікаційну побудову та визначити складові фінансування державних ВНЗ та його структурних елементів і форм. За результатами порівняння наукових концепцій вітчизняних та іноземних науковців узагальнено основні сучасні підходи до фінансування освіти. У більшості розвинених країн світу використовується концепція диверсифікації, багатовекторного фінансування та поєднання доступних форм фінансування.

Співвідношення інститутів ринку й держави у системі вищої освіти є однією з основних проблем, яка виходить на перший план у процесі аналізу причин кризового стану системи вищої освіти в тій чи іншій країні, визначення напрямів реформування вищої школи. Вища освіта не може повною мірою розвиватися на комерційних засадах, про що переконує вітчизняний та світовий досвід. При цьому аналіз тенденцій у фінансуванні державних ВНЗ засвідчує вірогідність очікування подальшого зростання частки позабюджетних джерел у загальному обсязі фінансування вищої школи. Цей об'єктивний факт актуалізує дослідження проблем управління як конкурентоспроможністю ВНЗ, так і підприємницькою діяльністю державних ВНЗ, спрямованих на забезпечення економічної безпеки ВНЗ як повноправних суб'єктів ринку шляхом розвитку матеріально-технічного забезпечення, удосконалення внутрішньої і міжвузівської навчально-наукової бази, створення й упровадження нових освітніх технологій, розвитку соціальної інфраструктури.

Державні ВНЗ України є неприбутковими бюджетними установами, які діють відповідно до своїх статуту та чинного законодавства, надаючи певний пакет освітніх послуг на національному та світовому ринку. Вища освіта є запорукою інтелектуального розвитку населення та забезпечення його фінансового становища, матеріального добробуту, які, у свою чергу, сприяють покращенню демографічної ситуації, розвитку ринку праці, поліпшенню умов проживання населення, вищому рівню охорони здоров'я, рівня освіти,

соціального середовища, фінансування людського розвитку, екологічної ситуації тощо.

Вищі навчальні заклади України фінансуються на основі кошторисного підходу з використанням програмно-цільового методу у бюджетному процесі. З'ясовано, що система вищої освіти в Україні є високоцентралізованою. Держава володіє економічними та політичними інструментами впливу на діяльність державних ВНЗ, організовує та контролює їх функціонування. З огляду на це необхідно посилити роль державного управління економічними і соціальними процесами при використанні коштів на фінансування державних ВНЗ (рис. 1).

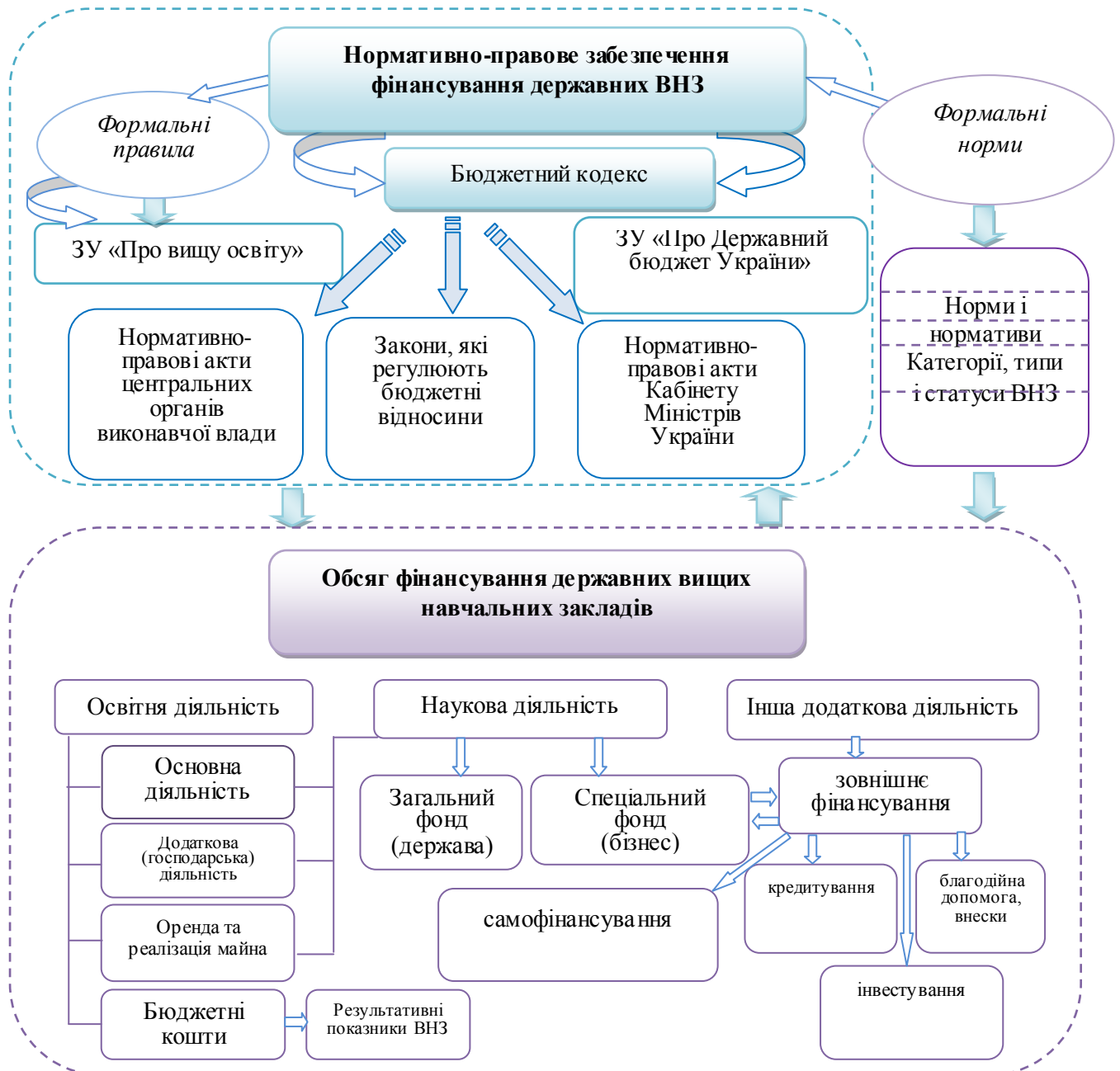

Рис.1. Фінансування державних вищих навчальних закладів України
Джерело: складено автором

Фінансування державних ВНЗ відображає такий стан їхніх фінансових ресурсів, за якого здійснюється постійне та стабільне надходження коштів,

раціональне й ефективне їх використання, а також уміння залучати державними ВНЗ фінансові ресурси самостійно відповідно до чинного законодавства. Для забезпечення конкурентоспроможності вищі навчальні заклади, що перебувають у державній власності, повинні перебудувати стратегію і тактику своєї економічної діяльності.

У другому розділі «Система фінансування державних вищих навчальних закладів в Україні» з'ясовано, що зниження рівня видатків на фінансування державних ВНЗ за останні роки зумовлено зменшенням видаткової частини державного бюджету на вищу освіту, проаналізовано видатки та їх співвідношення за рівнями освіти, частку вищої освіти у структурі освітніх видатків.

В умовах постіндустріального суспільства вища освіта розглядається як основна умова його стабільного розвитку. Інвестування в освіту вважається найбільш перспективним з позиції соціально-економічної значимості. Отже, забезпечення високої якості освітніх продуктів можливе за умови достатнього обсягу фінансування, що дасть змогу створити належний рівень матеріально-технічної бази ВНЗ, сформувати кваліфікований науково-педагогічний штат, забезпечити відповідний рівень якості освітніх послуг.

Демографічна ситуація значно впливає на чисельність студентів, їх співвідношення за формами навчання та обсяги державного фінансування, при цьому змінюється співвідношення студентів, які навчаються за певними джерелами їх фінансування. Як наслідок, відповідно зменшується кількість ВНЗ усіх форм власності.

Спостерігається загрозлива тенденція до суттєвого зменшення абітурієнтів, причому більшість ВНЗ виявилися неготові до таких змін. Встановлено, що зменшення в державі кількості вищих навчальних закладів є наслідком впливу демографічної та економічної ситуації, а також відповідної державної політики (рис. 2).

Рис. 2. Кількість ВНЗ України III-IV рівнів акредитації за формами власності станом на початок відповідного навчального року, од.

Джерело: побудовано автором на основі статистичної інформації Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Постійно збільшується чисельність студентів, які навчаються за рахунок державного та місцевих бюджетів, натомість зменшується кількість тих, що навчаються за власні кошти. Автором обґрунтовано, що це позитивно характеризує державну політику в освітній сфері. Збільшення обсягу прийому абітурієнтів на навчання за державні кошти позитивно позначається на формуванні громадської думки про відповідальне ставлення влади до питань розширення доступу до вищої освіти та створення умов для навчання.

Водночас, незважаючи на абсолютне зниження загальної чисельності вступників до ВНЗ, частка тих, хто навчатиметься за кошти державного бюджету, зростає. Чисельність прийнятих на навчання студентів знижується швидше, ніж держава зменшує кількість бюджетних місць. Тому, навіть при зменшенні кількості місць навчання за державним замовленням, за останні 5 років загальний конкурс на бюджетні місця за різними освітніми програмами не збільшується.

Ґрунтуючись на демографічних прогнозах, найближчим часом перед ВНЗ України постане проблема зменшення кількості абітурієнтів, яка спричинить значний вплив на чисельність студентів. За умови збереження чинної системи державного регулювання кількості бюджетних місць і нормативів у сфері вищої освіти існує ризик втрати обсягів і власних фінансових ресурсів ВНЗ через зменшення студентів, що навчатимуться на контрактній основі.

Фінансування ВНЗ державної форми власності в основному здійснюється лише за соціальними статтями витрат: на стипендію студентам, на заробітну плату викладачам і на часткове відшкодування витрат за комунальні послуги. Усі інші витрати на придбання матеріалів, ремонт приміщень тощо фінансуються в основному за рахунок власних коштів державних ВНЗ. Співвідношення власних і бюджетних ресурсів у різних ВНЗ характеризується великою розбіжністю, що зумовлено як об'єктивними, так і суб'єктивними причинами. Найбільшу частку (60 – 90%) у власних надходженнях становлять кошти як плата за послуги, що надаються ВНЗ згідно з їхньою основною освітньою діяльністю (рис. 3).

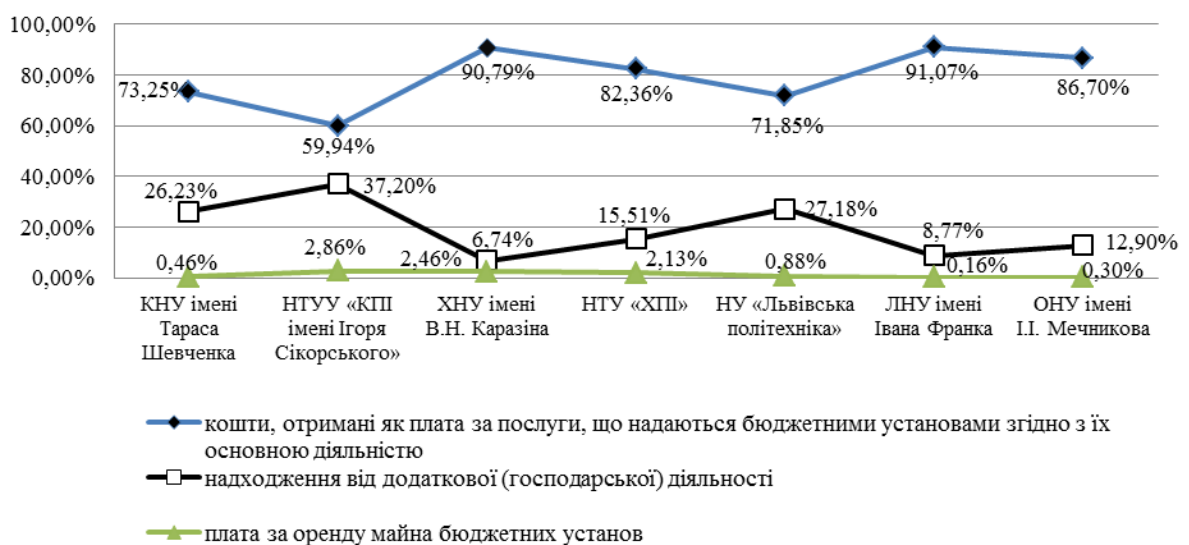

Рис. 3. Частка надходжень від плати за послуги, оренди майна та додаткової діяльності згідно з кошторисами ВНЗ у 2016 р., %

Джерело: побудовано автором за даними фінансової звітності з офіційних сайтів ВНЗ

Витрати на підготовку одного студента надто розбіжні. Не розроблено єдиної науково обґрунтованої методики розрахунку вартості підготовки фахівця, що впливає на визначення обсягів фінансування ВНЗ. У цьому контексті запропоновано методичні підходи до визначення орієнтовної вартості навчання одного студента за певним напрямом підготовки (спеціальності) за такою формулою (1):

$$ОВН_i = \frac{ОСВ_i * КСП_i}{Чс_i} * К_{рег} \quad (1)$$

де:

$ОВН_i$ – орієнтовна вартість навчання за напрямом підготовки (спеціальністю);

$ОСВ_i$ – орієнтовна середня вартість навчання за напрямом підготовки (спеціальністю);

i – напрям підготовки (спеціальність);

$КСП_i$ – ваговий коефіцієнт i -го напрямку підготовки (спеціальності) – визначає значимість певного напрямку (спеціальності) і залежить від таких чинників впливу: 1) попиту на фахівців на ринку праці та серед абітурієнтів; 2) наукомісткості напрямку (спеціальності); 3) іміджу та престижності спеціальності; 4) іміджу та престижності навчального закладу; 5) ймовірності подальшого працевлаштування; 6) очікуваного рівня майбутнього доходу та ін.;

$К_{рег}$ – регіональний коефіцієнт, що визначає вплив місця розташування державного ВНЗ, наявність структурних підрозділів та середнього рівня доходу населення регіону;

$Чс_i$ – середньорічна чисельність студентів i -го напрямку підготовки (спеціальності).

В Україні фінансування державних ВНЗ може здійснюватися за рахунок бюджетних коштів, платних послуг, які мають право надавати навчальні установи. Однак досвід ринкових відносин засвідчує, що домінуючим джерелом надходжень державних ВНЗ є бюджетні ресурси та їх обсяг.

Система державного замовлення на підготовку фахівців у ВНЗ України потребує переформування відповідно до запитів ринку праці та врегулювання державної політики і фінансування державного замовлення в умовах посилення конкуренції між ВНЗ за контингент студентів. Із зниженням чисельності студентів зростає частка тих, хто навчається за кошти державного бюджету, відповідно фінансування за рахунок місцевих бюджетів і юридичних осіб становить надзвичайно малі частки.

У третьому розділі «**Пріоритети модернізації фінансування державних вищих навчальних закладів України**» доведено, що адаптація вітчизняних ВНЗ до сучасних вимог світової освітньої системи ускладнюється економічною кризою в країні, яка суттєво обмежує можливості мобілізації фінансових ресурсів для розвитку закладів вищої освіти. Кризова ситуація поглиблює залежність фінансування закладів освіти всіх рівнів переважно за рахунок бюджетних коштів, що призводить до їх обмеженого фінансування.

На основі узагальнення зарубіжного досвіду всебічно розглянуто існуючі можливості залучення фінансових ресурсів із різних джерел, не обмежуючись при цьому бюджетом держави або коштами осіб, які сплачують за навчання. Однак реалізувати більшість ринкових можливостей залучення фінансових

ресурсів вітчизняні ВНЗ не в змозі здебільшого через існуючу систему фінансування.

Важливою передумовою розвитку університетів в сучасних умовах розглядається наявність автономії, якою іноземні ВНЗ наділені достатньою мірою. Доведено, що з наданням вітчизняним вищим навчальним закладам більшої самостійності вони будуть ефективніше формувати і використовувати фінансові ресурси. З метою вдосконалення та запровадження фінансової автономії ВНЗ запропоновано перспективні заходи (табл. 1).

Таблиця 1

Перспективні заходи фінансової автономії ВНЗ

Проблема	Запропоноване рішення	
	Системний рівень	Інституційний рівень
Фінансова автономія		
Невідповідні способи фінансування	Замінити постатейний бюджет на блокові гранти	Розробляти стратегії фінансового планування та складання бюджету з урахуванням додаткової автономії, а також принципів, формул і коштів, доступних для внутрішнього розподілу
	Враховувати невелику кількість критеріїв діяльності при обчисленні блокових грантів задля стимулювання діяльності	
Встановлення плати за навчання	Надати ВНЗ більше автономії у встановленні плати за навчання, в тому числі, для іноземних студентів	Забезпечити необхідне фінансове планування
Незбалансованість джерел доходів ВНЗ і низький рівень доходу з інших джерел	Запровадити податкові стимули для залучення комерційних інвестицій	Розробити рекомендації щодо диверсифікації джерел фінансування ВНЗ
	Створити стимули для залучення ВНЗ доходів з інших джерел (гранти)	Забезпечити набір чи підготовку кадрів для розвитку фінансового потенціалу
	Сприяти підвищенню кваліфікації персоналу для більш ефективного залучення коштів	
Відсутність у ВНЗ служб комплексного фінансового управління	Виділити цільове фінансування для вдосконалення функцій фінансового управління	Розробити план заходів для забезпечення фінансування функцій даного управління
Обмежена можливість ВНЗ управляти власними активами та вирішувати фінансові питання	Передати право власності на майно	Забезпечити набір чи підготовку кадрів для розвитку необхідної фінансової автономії
	Надати ВНЗ цілковитий контроль над питаннями оренди та продажу власності та право залишати доходи, отримані від оренди	
	Забезпечити фінансування для підвищення кваліфікації персоналу в адміністративно-господарському управлінні	

Джерело: складено автором

Вищі навчальні заклади України отримують державне фінансування у формі однорічного постатейного бюджету, а їх фінансова автономія є доволі обмеженою. Їм не дозволяється зберігати надлишок власних коштів та відсутня можливість позичати гроші на фінансовому ринку. Обґрунтовано необхідність

законодавчо забезпечити розширення можливостей для ВНЗ залучати додаткові надходження на фінансових ринках.

Для фінансової автономії ВНЗ важливе значення має фінансування за рахунок благодійництва як перспективного напрямку в майбутньому. Він охоплює широкий спектр типів фінансування: фінанси, надані приватними особами; надходження, отримані від благодійних організацій (фондів), зазвичай спрямованих на досягнення визначених цілей; надходження, отримані від благодійних фондів, що фінансують наукові дослідження.

Зміна кон'юнктури вітчизняної економіки та обсягів державного фінансування вищої освіти, демографічна ситуація, трансформації на ринку праці, рівень доходів населення та чинний механізм визначення обсягів державних коштів у вигляді державного замовлення зумовлюють необхідність розгляду системи фінансування державних ВНЗ за результатами діяльності. Запропоновано підхід до визначення показників фінансування за результатами діяльності, який передбачає розрахунок обсягів коштів в межах базового (блочного) фінансування ВНЗ чи становити певну його частку, яка залежатиме від етапів запровадження такої системи (табл. 2).

Таблиця 2

Ключові індикатори розрахунку обсягу фінансування за результатами діяльності
ВНЗ

	Показник	Вага
1	Обсяг бюджетних коштів на підготовку фахівців у попередньому періоді	V_1
2	Чисельність студентів, які здобувають освіту: – формами навчання – ступенями – напрямками	V_2
3	Середній конкурсний бал абітурієнтів, зарахованих за державні кошти	V_3
4	Частка власних надходжень від студентів, яка фінансує витрати на науково-дослідну роботу	V_4
5	Частка власних надходжень від міжнародних грантів, яка фінансує витрати на науково-дослідну роботу	V_5
6	Частка студентів, яка засвідчує їх участь у програмах міжнародного академічного обміну	V_6
7	Кількість магістерських програм, які викладаються іноземною мовою	V_7
8	Частка власних надходжень від підприємницьких структур	V_8
9	Частка випускників, які влаштувались на роботу	V_9
10	Кількість докторів наук	V_{10}
11	Розмір міжнародного фінансування (гранти)	V_{11}
12	Оцінка наукової діяльності (посилання, цитування)	V_{12}
13	Кількість аспірантів (докторантів)	V_{13}
14	Чисельність персоналу	V_{14}
15	Кількість укладених науково-дослідних договорів	V_{15}
16	Чисельність іноземних студентів	V_{16}
17	Кількість захищених дисертацій	V_{17}
18	Кількість зареєстрованих патентів та авторських прав	V_{18}
19	Кількість зарубіжних викладачів	V_{19}
20	Розмір аудиторного фонду	V_{20}
21	Національні та міжнародні рейтинги	V_{21}

Джерело: Складено автором

Показники результативності роботи ВНЗ мають, з одного боку, відображати якісну діяльність ВНЗ, а з іншого – як найменшу безпосередню роль закладів у зборі та формуванні таких даних задля уникнення неправдивих і недостовірних показників. Такими показниками можуть бути: результати ЗНО абітурієнтів, кількість працевлаштованих випускників, обсяг позабюджетних надходжень, міжнародна активність, науково-дослідна діяльність.

Запропоновано розраховувати конкурсний бал, який отримуватиме кожний ВНЗ для визначення обсягу фінансування за такою формулою (2):

$$КБ_u = \sum_{j=1}^n П_{uj} * V_j \quad (2)$$

де:

$КБ_u$ – конкурсний бал конкретного ВНЗ;

$П_{uj}$ – показник ВНЗ для розрахунку;

V_j – вага відповідного показника;

u – конкретний ВНЗ.

Тоді обсяг фінансування за результатами діяльності окремого ВНЗ, визначаємо за формулою (3):

$$ОФ_u = КБ_u / СБ \quad (3)$$

де:

$ОФ_u$ – обсяг фінансування конкретного ВНЗ;

$КБ_u$ – конкурсний бал відповідного ВНЗ;

$СБ$ – сума балів усіх ВНЗ, які отримують державне фінансування за результатами діяльності.

Основними складовими елементами інституціонального забезпечення державних вищих навчальних закладів, що впливають на фінансування закладів вищої освіти, є: інституціонально-правове, інституціонально-організаційне та інституціонально-кадрове. Вищі навчальні заклади постають перед викликами функціонування в умовах конкурентного середовища як у середині країни, так і в Європі та світі, але для цього установи потребують необхідної свободи, допоміжних програм і достатнього фінансування. В іншому випадку ВНЗ опиняться у невігідному становищі порівняно з потенційними партнерами і конкурентами.

Впровадження практики фінансування за результатами діяльності сприятиме підвищенню конкурентоспроможності ВНЗ, орієнтації установ на важливі показники діяльності, поліпшення слабких індикаторів, посиленню впливу на керівництво, навчальну, наукову, дослідницьку роботу ВНЗ, розширення автономії установ, розподіл фінансування та фінансове управління. Все це дає змогу стверджувати, що реалізація вказаних заходів буде сприяти підвищенню якості вищої освіти.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі запропоновано нове вирішення важливого наукового та практичного завдання – обґрунтування теоретичних, організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення фінансування державних вищих навчальних закладів України. Результати дослідження дозволяють сформулювати такі висновки та пропозиції:

1. На основі узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності фінансування вищої освіти та державних вищих навчальних закладів вища освіта розглядається як суспільне благо, а також дає можливість використовувати приватні та суспільні вигоди, що призводять до економічного зростання країни, її соціальної стабільності та підвищення добробуту громадян. Теоретично обґрунтовано та запропоновано розглянути різні підходи до фінансування державних ВНЗ з урахуванням інтересів і благ, які отримують фахівці у системі вищої освіти.

2. Залучення додаткових джерел надходжень й ефективне використання різноманітних фінансових ресурсів можливе за умови модернізації процесу фінансування державних ВНЗ України. Доведено, що від обраного вибору типу фінансування залежать: подальші дії менеджменту ВНЗ щодо удосконалення наукової та освітньої діяльності навчальних закладів; ключові показники фінансового стану закладу; якість надання освітніх послуг тощо;

3. Ознайомлення з основними концепціями фінансування ВНЗ дало можливість визначити форми фінансування: бюджетне фінансування, самофінансування, зовнішнє фінансування. У результаті аналізу наукових поглядів вітчизняних та іноземних учених, виявлено, що в більшості розвинених країн світу використовується концепція диверсифікації, багатоканального фінансування та поєднання доступних форм фінансування.

4. Аналіз обсягів, структури та динаміки фінансових ресурсів державних ВНЗ в Україні показав, що значну частину (65%) усіх коштів становлять бюджетні ресурси. Встановлено, що видатки на капітальне будівництво, розвиток матеріально-технічної бази і прогресивний розвиток ВНЗ здійснюються за рахунок власних джерел надходжень. Державні ВНЗ фінансуються також за рахунок зовнішніх надходжень, у тому числі у вигляді інвестування та благодійної і спонсорської допомоги. На основі аналізу напрямів фінансування державних ВНЗ обґрунтовано висновок, що наявність вказаних форм залежить від економічних, соціально-політичних, історичних, культурних особливостей країни.

5. Відбувається поступове скорочення обсягів державного фінансування сфери вищої освіти; держава фінансує ВНЗ в основному лише по соціально захищеними статтями видатків (зарплата, стипендії); система визначення вартості підготовки фахівців за державні кошти не реалізується належним чином і призводить до дисбалансу у вартості навчання студентів за бюджетні кошти у межах різних міністерств. Тому модернізація існуючої системи дозволить досягти певного результативного співвідношення між вартістю, необхідними державними

коштами та обсягами ресурсів, яких потребує ВНЗ для виконання своєї діяльності.

6. Обґрунтування необхідності залучення інших джерел надходжень фінансових ресурсів державних ВНЗ в Україні показало, що студентські внески мають потенціал для забезпечення значними ресурсами в майбутньому. Водночас таке джерело залежить від моделі фінансування ВНЗ з різними підходами до визначення вартості навчання. Додатковими джерелами фінансування є також кошти від контрактів з бізнес-структурами та благодійне фінансування, які мають вищий потенціал, ніж прийнято вважати.

7. На основі дослідження проблем та перспектив інституціонального забезпечення системи фінансування державних ВНЗ в Україні доведено, що сукупність інституційно-організаційного забезпечення становлять такі суб'єкти: державні органи, громадські організації, а також посадові особи та громадяни. Інституційно-кадрове забезпечення розглядається через застосування різноманітних правил стосовно різних категорій університетського персоналу та в межах правового законодавства, що впливають на можливість наймати, винагороджувати, звільняти та просувати по службі персонал.

8. Фінансування державних ВНЗ здійснюється у формі постатейного бюджету, вони отримують кошти на один рік, що ускладнює довгострокове планування, а залишок невикористаних коштів підлягає поверненню до бюджету. Для розширення фінансової автономії обґрунтовано рекомендації щодо здійснення фінансування у формі блокових грантів, які дають можливість використовувати певну частину гранту на конкретні необхідні види діяльності.

9. З метою практичної реалізації модернізації фінансування державних ВНЗ в Україні запропоновано здійснити низку заходів для підвищення ефективності формування і використання фінансових ресурсів: удосконалити економічні механізми з метою збільшення обсягу інвестицій у сферу вищої освіти, впровадити та підтримувати механізми приватного партнерства, створювати стимули для державних ВНЗ щодо підвищення якості освітніх послуг, які надаються населенню. Такі процеси будуть можливими через удосконалення системи фінансування державних ВНЗ, що забезпечить мотивацію учасників таких відносин у досягненні своїх кінцевих цілей та місій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Красільник О.В. Концептуальні підходи до фінансового забезпечення державних вищих навчальних закладів / О.В. Красільник // Економічний форум. – 2014. – № 3. – С. 265-270. (0,4 д. а.), (РИНЦ, *Ulrich`s Periodicals Directory*).

2. Красільник О.В. Особливості фінансування вищої освіти в Україні / О.В. Красільник // Вісник Академії праці та соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2014. – № 2. – С. 58-64. (0, 5 д. а.), (РИНЦ).

3. Красільник О.В. Проблеми фінансового забезпечення державних вищих навчальних закладів України / О.В. Красільник // Економіка, фінанси, право. – 2014. – № 5/1. – С. 51-53. (0,4 д. а.)

4. Красільник О.В. Фінансове забезпечення вищих навчальних закладів в Україні та зарубіжних країнах / О.В. Красільник // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – № 7-8 (158-159). – С. 127-130. (0, 45 д. а.).

5. Красільник О.В. Проблеми та перспективи фінансування вищих навчальних закладів України / О.В. Красільник // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015. – № 2 (167). – С. 110-117. (0,95 д. а.), (РИНЦ, *Index Copernicus*, *Science Index*, *Ulrich's Periodicals Directory*, *Google Scholar*, *RepEc*, *Socionet*, *CyberLeninka*, *OCLC WorldCat*, *CrossRef*, *J-Gate*, *Microsoft Academic Search*, *Bielefeld Academic Search Engine (BASE)*, *Registry of Open Access Repositories (ROAR)*).

6. Красільник О.В. Фінансове забезпечення вищої освіти в Україні: реалії та проблематика / О.В. Красільник // Економіка, фінанси, право. – 2015. – № 3. – С. 18-20. (0, 35 д. а.).

7. Красільник О.В. Інституціональне забезпечення формування та використання фінансових ресурсів вищих навчальних закладів: зарубіжний досвід / О.В. Красільник // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 17. – С. 80-85. (0,75 д. а.), (РИНЦ, *Scientific Indexing Services*, *Google Scholar*, *Index Copernicus*).

Статті в іноземних наукових виданнях:

8. O.V. Krasilnyk Financing higher education in Ukraine / Krasilnyk O.V. // *Sciences of Europe*. – 2016. – Vol. 1, No 6 (6), pp. 51-56. (0, 45 д. а.), (РИНЦ).

9. Красільник О.В. Теоретичні дефініції фінансового забезпечення вищої освіти / Красільник О.В. // Стратегічні питання світової науки – м. Пшемисль, Польща, 2014. – № 2. – С. 56-58. (0, 2 д. а.).

За матеріалами конференцій та круглих столів:

10. Красільник О.В. Фінансування вищої освіти України / О.В. Красільник // Фінанси інституційних секторів економіки України: стан, тенденції розвитку, практика реформування: матеріали науково-практичної конференції, економічний факультет КНУ, м. Київ, 18 грудня 2013. – К.: [Електронний ресурс]//www.econom.univ.kiev.ua/ – К., 2013. – С. 114-115. (0, 08 д. а.).

11. Красільник О.В. Концептуальні засади фінансового забезпечення вищих навчальних закладів / О.В. Красільник // Шевченківська весна. Економіка: матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених / За заг. ред. проф. В.Д. Базилевича: К, 2014. – Вип. XII. – С. 49. (0, 14 д. а.).

12. Красільник О.В. Особливості фінансового забезпечення державних вищих навчальних закладів України / О.В. Красільник // «Світові тенденції та

перспективи розвитку фінансової системи України», збірник тез студентів, аспірантів та молодих вчених XI Міжнародної науково-практичної конференції, 31 жовтня 2014 р. – За заг. ред. проф. В.Д. Базилевича. – К.: ДП «Прінт Сервіс» 2014. – С. 24-26. (0, 18 д. а.).

13. Красільник О.В. Формування кошторису закладів вищої освіти в контексті забезпечення бюджетної безпеки України / О.В. Красільник // Фінансова безпека в системі забезпечення національних економічних інтересів: проблеми і перспективи: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 21-22 травня 2015 р. – Полтава: ПолтНТУ, 2015. – С. 134-137. (0,2 д. а.).

14. Красільник О.В. Сучасні виклики фінансування закладів вищої освіти України в умовах глобалізації / О.В. Красільник // Економічна безпека України в умовах фінансової глобалізації: матеріали науково-практичного круглого столу, 16 жовтня 2015 р. – Полтава: ПолтНТУ, 2015. – С. 76-79. (0, 2 д. а.).

15. Красільник О.В. Зарубіжний досвід фінансування вищої освіти / О.В. Красільник // Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, 29-30 жовтня 2015 р. – [Електронний ресурс] // <http://econom.univ.kiev.ua/GS/21102015/zbirnik.pdf>. – К.: 2015. – С. 252-255. (0, 23 д. а.).

16. Красільник О.В. Сутність податкової безпеки та особливості її забезпечення / С.С. Голюков, О.В. Красільник // Економічна безпека: держава, регіон, підприємство: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 15 грудня 2015 р.-15 січня 2016 р. – Полтава: ПолтНТУ, 2016. – С. 114-121. (0, 38 д. а., авт. – 0,13 д.а.).

17. Красільник О.В. Шляхи оптимізації фінансування державних вищих навчальних закладів України / О.В. Красільник // Наукові економічні дослідження: теорії та пропозиції: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 11-12 березня 2016 року) / Східноукраїнський інститут економіки та управління. – Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2016. – С. 25-27. (0, 18 д. а.).

18. Красільник О.В. Стан та перспективи фінансового забезпечення державних вищих навчальних закладів України в умовах глобалізації / О.В. Красільник // Глобалізаційні процеси в розвитку національних економік: матеріали міжнародної науково-практичної конференції 31 березня 2016 р. (ЛКА, м. Львів). Ч.1. – Тернопіль: Крок, 2016. – С. 239-241. (0, 15 д. а.).

19. Krasilnyk O.V. Features of financing public higher education institutions of Ukraine / O.V. Krasilnyk // Development of social and economic systems in a global competitive environment: the materials of international conference, February 26, 2016. Republic of Moldova – Moldova State University, 2016. – p. 231-233. (0, 25 д. а.).

20. Красильник А.В. Финансовое обеспечение государственных высших учебных заведений Украины: состояние и особенности / А.В. Красильник // Материалы международной научно-практической конференции "Инновационная экономика в условиях глобализации: современные тенденции и перспективы" / Международный университет "МИТСО", [Эл. ресурс] //

http://www.mitso.by/images/stories/kaf_finance/Conf2014/Soderzanie.pdf/. - Минск, 2014. – с. 82-83. (0, 17 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Красільник О.В. Модернізація фінансування державних вищих навчальних закладів України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, МОН України. – Київ, 2016.

Дослідження присвячене вдосконаленню теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій стосовно напрямів розвитку, підвищення ефективності та модернізації фінансування державних вищих навчальних закладів в Україні. Розглянуто джерела державного та недержавного фінансування ВНЗ в Україні. Встановлено, що державні вищі навчальні заклади гостро відчують нестачу фінансових ресурсів. Плата за навчання в державних ВНЗ розраховується відповідно до вимог бюджетного законодавства. Доведено, що вищі навчальні заклади повинні приділяти особливу увагу фінансовому плануванню, оптимізації джерел фінансування та витратам. Визначено необхідність реформувати моделі, методи і форми фінансування вищих навчальних закладів. Описані складові елементи інституціонального забезпечення державних вищих навчальних закладів, що впливають на формування і використання фінансових ресурсів закладів вищої освіти: інституціонально-правове, інституціонально-організаційне та інституціонально-кадрове. Узагальнено досвід зарубіжних країн і встановлено, що автономія ВНЗ впливає на їх розвиток. З'ясовано, що надання вищим навчальним закладам більшої незалежності дозволить їм ефективніше формувати і використовувати фінансові ресурси. Запропоновано практичні рекомендації щодо напрямів модернізації та розвитку фінансування державних вищих навчальних закладів України.

Ключові слова: фінансування, державні вищі навчальні заклади, фінансові ресурси ВНЗ, фінансова автономія ВНЗ, бюджетування, форми фінансування ВНЗ, фінансування за результатами діяльності, кошторис ВНЗ, оптимізація фінансування, модернізація фінансування.

АННОТАЦИЯ

Красильник А.В. Модернизация финансирования государственных высших учебных заведений Украины. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 - деньги, финансы и кредит. - Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, МОН Украины - Киев, 2016.

Исследование посвящено совершенствованию теоретических положений и разработке практических рекомендаций относительно направлений развития, повышения эффективности и модернизации финансирования государственных высших учебных заведений в Украине.

В диссертационной работе усовершенствован смысл процесса модернизации финансирования государственных высших учебных заведений, как качественного

изменения подходов к организации поиска, привлечения и использования всевозможных финансовых ресурсов с целью реализации финансово-хозяйственной деятельности государственных высших учебных заведений на современных началах, принципах и методах предпринимательства, целенаправленности, ориентации на конкретные результаты и потребности экономики. Это позволит способствовать слаженной работе трех важных составляющих «общества знаний»: науки - образования - бизнеса, путем создания новых форм научно-технологической деятельности (кластеров, технопарков, специализированных фондов) при участии государства и частных инвесторов. Обобщены теоретические подходы относительно сущности бюджетирования ВУЗа как процесса, который определяет последовательность составления, утверждения, исполнения и контроля над исполнением всей совокупности бюджетов ВУЗов. Уточнены методические основы формирования проекта сметы ВУЗов, которая должна формироваться не только на основании статуса, устава, типа, наличия лицензий и аккредитаций, структуры ВУЗов, но и предусматривать расчеты потребности бюджетных средств на основе прогнозируемого количества студентов, которые будут обучаться за счет бюджетных средств и прогнозируемых расходов на обучение одного студента. Обосновано, что внедрение предложенной практики будет способствовать оптимизации процесса финансирования государственных ВУЗов. Получило дальнейшее развитие обоснование новой формы расчетов объема бюджетных средств государственных ВУЗов на проведение образовательной и научной деятельности, какой есть система финансирования по результатам деятельности, которая может принимать различные формы, но предполагает концептуальный принцип финансирования учебных заведений бюджетными средствами за счет достижения определенных показателей деятельности ВУЗа. Предложены практические рекомендации относительно направлений модернизации и развития финансирования государственных высших учебных заведений Украины.

Ключевые слова: финансирование, государственные высшие учебные заведения, финансовые ресурсы ВУЗов, финансовая автономия ВУЗов, бюджетирования, формы финансирования ВУЗов, финансирования по результатам деятельности, смета ВУЗов, оптимизация финансирования, модернизация финансирования.

SUMMARY

O. Krasilnyk. Modernization of financing public higher education institutions of Ukraine. – The manuscript.

The thesis for the Degree of Candidate of Economic Sciences, specialty: 08.00.08 - Money, Finance and Credit. - Taras Shevchenko National University of Kyiv. - Kyiv, 2016.

The thesis presents theoretical background and practical recommendations for development, improve effectiveness and modernization of financing public higher education institutions in Ukraine.

The research examines the sources of public funding and non-state funding higher education institutions in Ukraine. Public higher education institutions acutely feel the lack of financial resources. Tuition fees at public higher education institutions are calculated according to the requirements of the budget legislation. Higher education institutions need to give special attention to financial planning, optimization of financing sources and expenditures. It is necessary to reform the models, methods and forms of financing higher education institutions. The research describes the constituent elements of institutional ensuring of public higher education institutions and defines this components that impact on generating and using financial resources of higher education institutions. The analysis summarizes the experience of foreign countries and establishes the impact of autonomy of HEI on their development. The results found that more autonomy of higher education institutions will allow them effectively generate and use financial resources. The thesis brings practical advices on ways to modernize and develop financing public higher education institutions of Ukraine.

Keywords: financing, public higher education institutions, financial resources of HEI, financial autonomy of HEI, budgeting, forms of financing HEI, performance-based funding, HEI estimate, optimization of financing, modernization of financing.